

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

De zonde van het vooruitgrijpen ⁽¹⁾

Uzzia's melaatsheid (2 Kron. 26 : 16 vv.)

Kunnen wij dat nog: ergens op wachten tot we een ons wegen? Wachten lijkt een kunst te worden die men nauwelijks meer verstaat. De vanzelfsprekendheid van een onmiddellijke behoeftebevrediging wordt met de paplepel van de sterreclame ingegeven. In onze surfplankcultuur wordt niet gespaard maar geleend. Wachten is uit de mode. En waar het wachten wordt verleerd, ligt de verzoeking van de anticipatie, de zonde van het vooruitgrijpen op de loer. Niet alleen op het materiële maar ook op het immateriële vlak. In het loflied van onze dagen op de liefde en de seksualiteit — om een voorbeeld te noemen — klinkt een geluid uit het Hooglied als „wekt de liefde niet op en prikkelt haar niet voordat het haar behaagt” als een dissonant. Je raakt hier aan een beginsel van de revolutie. De revolutie kan niet wachten, zij moet nú haar zin hebben en zo niet: de beuk erin. Tegen dat beginsel waarschuwt de bijbel onder andere met het voorbeeld van Uzzia, bij wie de zonde van het vooruitgrijpen en haar vernietigende uitwerking manifest worden.

Grensoverschrijdende godsdienstigheid

Uzzia's leven is meer dan een illustratie bij de vermeende wetmatigheid van opgaan, blinken en verzinken. Opgang en neergang in Uzzia's koningschap koppelt de bijbel aan de motieven in Uzzia's hart. Zolang hij de HERE zocht, maakte God hem voorspoedig, vs. 5. Maar voorspoed kan je je waakzaamheid doen verliezen (Augustinus). Het zijn sterke benen die de weelde kunnen dragen. Op het toppunt van zijn macht kiest zijn hart een andere koers, wordt zijn beleid gemotiveerd niet langer door een zoeken van de HERE maar door een zoeken van zichzelf. Al lijkt zijn gang naar de tempel om daar reukwerk te ontsteken zijn precedenter te hebben. Danste David niet voor de ark, gekleed als een priester in linnen lijfrok? Bracht hij niet daarna brandoffer en vredeoffers, zegende hij niet het volk in de naam des HEREN? Bij de inwijding van de tempel deed Salomo priesterlijke voorbede en ook hij bracht slachtoffers. Vergeleken met zijn vader Amazia bezit Uzzia een schijn van vroomheid. Amazia offerde aan zijn uit de krijg als souvenirs meegebrachte afgoden (25 : 14). Uzzia wil offeren aan de levende God!

Het lijkt duidelijk wat Uzzia's zonde is. Afgezien van het feit

DOOR W. JANSE LOOSDRECHT

dat hij zich op verboden terrein bevindt - bij het reukofferaltaar in het Heilige waar alleen de priester toegang had -, matigt Uzzia zich het kernstuk van de priesterdienst aan.

U komt het niet toe, Uzzia, zegt de priester Azarja (hij noemt hem niet meer koning, hier is de koning leek), u komt het niet toe reukwerk te ontsteken voor de HERE, maar de priesters, de zonen van Aäron. Het priesterlijk privilege is in Israël geen koninklijk prerogatief. In het voetspoor van Korach, Dathan en Abiram vergrijpt Uzzia zich aan het priesterambt, aan zijn drager en aan diens Zender. De grens tussen koningschap en priesterschap wil hij uitwissen. Maar wat God gescheiden heeft, voegt de mens niet samen.

Daarmee lijkt Uzzia ook de grens te willen uitwissen tussen Israël en de volkeren. In Babel en Egypte is de koning als godenzoon, meer dan de gewone sterveling, toegelust tot het verkeer met de goden, de priesterdienst. Uzzia doet een grensoverschrijdende greep naar het priesterambt en daarmee naar het heidense koningschap.

Greep naar het messiasschap

Tenminste, volgens de gangbare uitleg. Deze ziet bij Uzzia de zonde van de religieuze hoogmoed, de zonde tegen het gebod „gij zult niet begeren”. Alles heeft hij, behalve dat ene. Zeker, ook religieuze hoogmoed komt voor de val. Toch is, gelet op de aard van Uzzia's straf en op het thema van het Kroniekenboek, iets nog ernstigers aan de hand.

Een opmerking van de priester Azarja zet ons op het spoor, vs. 18. Weg hier, zegt Azarja, „want gij zijt ontrouw”. Letterlijk zegt hij wat er staat van Achan die zich in Jericho vergreep aan het gebannene: weg jij, want ge hebt u vergrepen aan wat des HEREN is, u pleegt diefstal richting God. Uzzia doet een greep naar het messiasschap. Zou niet uit David voortkomen de priester-koning die beide ambten in zich verenigen zou? Dat is de thematiek van de boeken der Kronieken. In de Kronieken is de spanning van de messiaanse verwachting om te snijden. Soms hangt het voortbestaan van de davidische dynastie aan een zijden draadje, aan het leven van een klein kind, prins Joas, wanneer de Satan via koningin-moeder Atalia de weg naar de Messias poogt te blokkeren. Waarmee de Kronieken willen zeggen: de hoop op de Messias kan alleen stoelen op Gods genade. Eens zal een zoon van David priester zijn naar de ordening van Melchizedek, maar het is Gods zaak hem te brengen. Het is de zaak van de mens in Gods genade te geloven en van die genade alles te verwachten. Uzzia meent zichzelf Messias te zijn, maar in plaats van ertoe geroepen te worden, eigent hij het zich toe. Gij hebt u vergrepen aan de HERE. In plaats van te wachten op wat op Gods tijd gegeven zal worden, grijpt u vooruit. En vooruitgrijpen is omhooggrijpen, een grijpen naar God.

Uzzia's straf is navenant. Wat u wilt doen, zegt Azarja, zal u van

Inhoud

- 337 Drs W Janse,
De zonde van het vooruitgrijpen (1)
- 338 Drs O. Mooiweer,
De inzet van de verkondiging (1)
- 339 Ds G. van den Brink,
Pastorale Notities
- 339 Ds M. H. T. Biewenga,
Doleantie-herdenking (1)
- 341 T. Hoekstra,
De Jacobs ladder van Maarten 't Hart
- 342 Liturgische Werkgroep,
Het Liedboek

de kant van de HERE geen glans brengen (vs. 18). Integendeel, daar waar de Hogepriestersmuts met het gouden opschrift „Den HERE heilig” zou moeten prijken, verschijnt het stigma „onrein”. De schrijver gebruikt een uitdrukking voor het opkomen van de zon. Zoals de zon opkomt, zo komt de melaatsheid op. Rood van woede wordt Uzzia wit van melaatsheid. In plaats dat glans van de HERE Uzzia opgaat, gaat hem melaatsheid van de HERE op. De discussie is meteen gesloten: deze messias heeft geen sacrale rechten, is cultisch ondeugdelijk, van gemeenschap met God en mensen uitgesloten. Uzzia haast zich uit het huis des HEREN, hij haast zich uit het huis des konings en gaat wonen in een afzonderlijk huis (vs. 21): een levende dode.

Wat H. de Jong over Saul gezegd heeft, geldt niet minder van Uzzia: deze man die alles meeheeft, verwordt tot anti-messias. Het messiaanse is geen menselijke kwaliteit. Het valt niet samen met het beste van de mens. Integendeel, dat beste bezwijkt als het het messiaanse op zich nemen wil. Wat de wereld nodig had was geen ko-

ning die priester werd, maar een priester die - op grond van zijn offer - koning werd, met een heilzaam overleg tussen beiden, Zach. 6: 11-13: Messias Jezus.

Revolutie kent geen geduld

Aan deze groteske messias-karikatuur verbindt de bijbel een waar-schuwing.

Gods molens malen de revoluties te langzaam. Wat Hij laat groeien breekt zij af, om daar haar nieuwbouw voor in de plaats te zetten. De revolutie is in haar wezen

destructief. Zij kent geen geduld. Gods verlossingsweg moet verkort, en de vruchten daarvan zijn bitter. Uzzia's schijnvroomheid wat revolutionair. Onze samenleving en vele van haar bewegingen en -ismen dragen een revolutionaire trek: de dingen moeten op staande voet rechtgezet worden en anders: het protest, de staking, de blokkade, wij eisen. Ook bekeringsbewegingen en gemeentevernieuwingsacties zijn soms niet vrij van een houding van: bekeer je of ik schiet. Daarover een volgende keer. Kunnen wij nog wachten? Bij

wachten blijkt wat onze kracht is: het vlees of het geloof. Het geloof leert ons wachten op Hem die zo groot wordt tegen de achtergrond van 2 Kron. 26: de Christus wiens leven één wachten en vertrouwen was en in zeker opzicht nog is. Wiens offer ook de schuld van de revolutie van ons wegnemen kan, Die ons zijn Geest wil geven om zachtmoedig te leren wachten op en alles te verwachten van Hem die zijn kracht volbrengt in ons als wij zwak zijn. Dat geloof zet ons op de juiste plaats. Alleen wie op zijn plaats is kan grote dingen doen.

harte eens met Dr G. de Ru, die onlangs in het „Centraal Weekblad” tien stellingen over politiek en prediking publiceerde. We lichten er twee stellingen uit:

6. De prediking is *primair* verkondiging van Gods liefde in Christus, gericht tot individuele mensen in een *niet te onderschatten, mateloze persoonlijke (zedelijke, geestelijke en lichamelijke) nood*, waarin zij het Woord Gods terecht verwachten als een antwoord. De Heilige Schrift geeft hier vele voorbeelden.

7. De zorg om „eigen zieleheil” is geen misplaatste, benopen egoïstische, maar veel meer een adembenemende zorg: deze maakt de gemeente - wonder van de Heilige Geest - bereid en in staat om ondanks de dagelijkse, folterende strijd nog oog en oor te hebben voor de *wijde wereldnood* en *metterdaad* aan de doorwerking van recht en gerechtigheid mee te helpen.

Het is dus duidelijk niet het één OF het ander, maar het één EN het ander! We mogen nooit het één tegenover het ander uitspelen. Maar hoe kan ik ooit als christgelovige mijn taak blijven verrichten in het midden van deze wereld als ik zelf niet elke zondag mijn levensakku laat opladen in de samenkomsten van de gemeente door de prediking van het evangelie?

De stimulans tot de vreugde

Het gaat om de vreugde in ons leven, niet om blijdschap of plezier zonder meer. Het heeft dus niets te maken met de stijl van het liedje waarin de regels voorkomen: Schep vreugde in het leven zolang het lampje brandt. Dan zitten we op de horizontalistische tour. Terwijl de verkondiging ons juist op een hoger plan wil brengen. We laten het leven op aarde niet los, maar leren een verticale spanning kennen, die ons bestaan verheft tot de dingen van Gods Koninkrijk. Daarom zullen steeds weer de heilsfeiten in de verkondiging voor het voetlicht worden gebracht. Je kunt niet preken als je de feiten van Gods heil verdonkeremaant en niet het volle pond geeft. Dan raakt de verkondiging uitgehold en worden de gedachten van de hoorders een andere richting ingestuurd. En dat is levensgevaarlijk! Dan bloedt de ware bediening van het goddelijke Woord absoluut dood. Dat alles betekent intussen niet, dat we in elke preek alle heilsfeiten moeten noemen. Wanneer men dat voor zichzelf eist, perst men het geheel in een onmogelijk keurslijf en bezondigt men zich aan een vreselijke vorm van schematisme. De sprankelende evangelieverkondiging wordt gevoed door de heilsfeiten en stimuleert zo tot de echte vreugde. Maar we moeten nooit doen alsof Kerst en Pasen en Pinksteren op één dag gevallen zijn.

De inzet van de verkondiging ⁽¹⁾

De eer van Gods Naam

Als we het hebben over de prediking van het evangelie komen allerlei dingen successief aan de orde. Het kan gebeuren, dat men in een discussie helemaal verzandt, omdat men het horizontale vlak overaksentueert. Men let teveel op allerlei uiterlijkheden, schuift te zeer de persoon, die de boodschap brengt, naar voren. Weegt heel sterk zijn capaciteiten en kan het niet laten zijn gebrek aan capaciteiten te belichten.

Hoevaak verloopt een gesprek over de prediking niet doordat het uitmond in een beschouwing van allerlei menselijke dingen. Het eind van het liedje is dan ook: Och, hij is ook maar een mens. Wanneer die predikant er zelf bij aanwezig is wordt natuurlijk van hem als reactie verwacht: Ja, gelukkig wel. Maar intussen overvraagt men hem. Want men eist eigenlijk zo nu en dan iets bovenmenselijks. Wat blijft er zo over van de opdracht de HERE te eren en te prijzen in de gemeenschap van de kerk?

Er is ook nog iets anders aan de hand. Men kan zich als dominee zo verliezen in de exegese van de tekst annex met het ventileren van de nodige theologische spitsvondigheden, dat het geheel niet landt in de luisterende gemeente. De exegese krijgt geen effect in de homilese. D.w.z. de uitleg van de gekozen tekst is nergens de aanloop voor de toepassing op deze tijd en op de situatie waarin de gemeente plaatselijk en nationaal zich bevindt. Om dan nog maar te zwijgen van het internationale aspect. We moeten ons bewust zijn, dat in elke prediking een oekumenische tendens hoort te zitten. Het gaat de HERE om de hële wereld! Overal waar mensen wonen. Als we onszelf daarin beknotten doordat we eenzijdig letten op het belang van de kerk waartoe wij onszelf mogen rekenen, korten we het eerbetoon aan de levende God enorm in. Het prijzen van Gods Naam behoort tot de werkelijke inzet van de verkondiging. De pastor op de preekstoel moet vol zijn van de Naam van God. Dat is een eerste ver-

DOOR O. MOOIWEER ENSCHEDÉ

eiste. Daarin vertoont hij dan het beeld van de Christus. De gemeente moet toch in de prediking van de goede boodschap ontdekken Wie de werkelijke Christus is! Om Hem gaat het toch! Dan zijn we in overeenstemming met het zgn. Hogepriesterlijk gebed van onze Heiland zoals we dat aantreffen in Johannes 17. Jezus heeft het daar meerdere malen over de imponerende betekenis van Gods Naam. Bijv. „Ik heb uw Naam geopenbaard aan de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt” (vs. 6a). „Zolang Ik bij hen was, bewaarde Ik hen in uw Naam, dien Gij Mij gegeven hebt, ... (vs. 12a) ... en Ik heb hun uw Naam bekendgemaakt en Ik zal hem bekendmaken, opdat de liefde, waarmee Gij Mij liefgehad hebt, in hen zij en Ik in hen.” Die Naam van God is ons alles waard. Wij hangen aan die unieke Naam. In die Naam laat God ons zien Wie Hij voor ons is en wil zijn en niet in de laatste plaats wat Hij voor ons heeft gedaan. Wij vertrouwen op die Naam en verheugen ons in die Naam. Die Naam is representatief voor God Zelf. En we worden in O. en N.T. allerwegen opgeroepen die Naam te loven en te prijzen. Het eren van Gods Naam als centraal en allesbeheersend gebeuren in de verkondiging is richtinggevend voor de lofzang van de ge-

meente als liturgisch moment in de viering van Gods heil!

De versterking van het geloof

Het tweede waarop we de aandacht willen vestigen als het gaat om de taxatie van de inzet van de verkondiging is de versterking van het geloof van de kinderen Gods. Zij komen nimmer naar de kerk om over de bol te worden geaaid, omdat ze het er zo best hebben afgebracht als gelovigen.

Integendeel. Veel nederlagen staan op hun naam. De kracht van satan bleek steeds weer sterker dan hun geloofsweerstand. Dat gaat soms zover, dat het vertrouwen op God geschaad wordt. Dan komt een mens van vlees en bloed in een punt van vertwijfeling terecht. Zou God mij nog wel genadig willen zijn? Die vraag houdt meer mensen bezig dan wij denken. Niet ieder loopt daar vlot mee te koop. Die vraag gaat soms schuil achter een façade van kerkelijkheid. Het zwakke geloof, dat nog in hen leeft, moet worden versterkt. Dat gebeurt door de verkondiging. Het geloof komt immers van de Heilige Geest, die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging van het heilig evangelie en het versterkt door het gebruik van de sacramenten. Jamaar, door die hoorbare verkondiging werkt de HERE niet alleen het geloof, maar versterkt Hij het ook! Daarbij komt dan nog het zichtbare Woord naar de uitdrukking van Augustinus waarmee bedoeld wordt de toediening van de heilige sacramenten (zie verder zondag 25 H.Cat.). Het is niet van vandaag of gisteren, dat ons verweten wordt, dat wij ons bezondigen aan een vorm van heilsegoïsme. Wat dat betreft moet de Heidelbergse Catechismus en dan wel met name zondag 1 het vaak ontgelden. Dat is eigenlijk voor de mondiale mens van deze eeuw een gepasseerd station. Het leidt alleen maar tot introvertie. En dat betekent geestelijke zelfmoord. Maar we zijn het van

De ene keer zal een bepaald heilsfeit meer aandacht krijgen dan de andere keer, maar daardoor wint de boodschap aan concentratie en ontvangt de gemeente meer houvast. Hoewel we uiteraard nooit de indruk mogen wekken alsof ooit de heilsfeiten geïsoleerd van elkaar hun plaats in de geschiedenis innemen. Zo openbaart God zijn genade aan verloren zondaren, aan mensen, die in de misère zijn beland, die dreigen weg te zakken in het moeras van de pure ellende.

„Dat heet nu genade, nederdaling, nederbuiging Gods, ons geopenbaard in kribbe en Kruis. En deze nederdaling is geen degradatie van Zijn recht en heiligheid, maar juist de hoogste opluistering ervan. Gods recht gaat niet *schuil* achter de kribbe, en nog veel minder achter het Kruis, maar wordt er onthuld. God bewijst geen genade voor recht, maar genade door recht. In Christus, Die de volle last van Gods toorn en de zonde eenmaal droeg, is God gerechtvaardigd. In Jezus' heilig bloed is de weg ontsloten om tot een Majesteit te naderen, Die troont op een genadetroon.

Bij de koningin op audiëntie: mischien hebben we er in onze kinderjaren wel eens van gedroomd. En zie, nu krijgen we boven denken en dromen: toegang tot een heilig God, thuiskomst bij een verzoend Vader, en zonder enige andere toegangsprijs dan het kostbaar bloed van het Lam. Het is Hem een eer om armoedzaaiers asiel te verlenen. En het is het hoogste wat een rechteloos en dakloos zwerver overkomen kan. Het is bijna niet te geloven,” aldus Drs A. de Reuver uit Delft in zijn tweede artikel over: „Majesteit-Middelaar” in „De Waarheidsvriend”.

De vreugde is essentieel voor de beloften, die God zijn volk geeft. Vooral het boek van de profeet Jesaja is hier vol van. Ik vind altijd weer dat slot van Jesaja 35 zo indrukwekkend en machtig vertroostend: „de vrijgekochten des HEREN zullen wederkeren en met gejubel in Sion komen; eeuwige vreugde zal op hun hoofd zijn, blijdschap en vreugde zullen zij verkrijgen, maar kommer en zuchten zullen wegvlugten.”

De blijdschap is er als blijvend gegeven in het leven van een christenmens vanwege de verlossing door het bloed van Jezus Christus. En de volle reële beleving daarvan wordt gevonden in de afgebouwde kerk, het nieuwe Jeruzalem. Zo mag het leven van het kind van Gods Verbond, zo mag de hèle geméente van de levende Heer doortrokken zijn van de echte permanente vreugde. Zo komt de mens door Gods genade tot waarachtige ontplooiing! Maar die vreugde, die niet ten onrechte getypeerd is als beheersend kenmerk van het echte christen-zijn

is niet alleen geschenk, maar ook opdracht! We hoeven maar te denken aan de brief van Paulus aan de gemeente te Filippi. Hij roept op blij te zijn in de Here, de grote Kurios, die het voor het zeggen heeft. De apostel der heidenen gaat daar in zèlf voor terwijl hij in de gevangenis van Rome wacht op de voltrekking van het doodvonnis. Het is opvallend, dat in I Thessalonicenzen 5:16-18 dat liefdevolle bevel tot de vreugde in Christus als eerste genoemd wordt. Daarna volgt pas de opdracht tot bidden zonder ophouden waarmee annex is het danken onder alle omstandigheden. Je komt pas tot het rechte bidden en danken aan het adres van de hoge God als je die waarachtige levensvreugde kent, die vast verankerd ligt in het offer van de Heiland der wereld. Het behoort tot de inzet van de verkondiging, dat ze prikkelt tot een leven op het nivo van de houdbare vreugde als een onvervreemdbaar bezit van Gods Bondsvolk!

(wordt vervolgd)

Uitgesteld rouwproces?

Vandaag hebben we kleine Ilse begraven.

Ze was tien maanden „oud” en ze is zo maar ingeslapen.

Verbijsterd zaten we die zaterdagavond bij elkaar: de jeugdige ouders, vrienden, een grootvader, een man in spijkerbroek (de dokter), en de man in het zwart.

Er werd gerookt.

En gezweven.

En zo nu en dan een zinnetje geproduceerd.

Wat valt er in zulke verbijsterende omstandigheden nog te zeggen?

Ik had mijn Bijbeltje in de zak.

Straks zou ik lezen en bidden.

Maar dat kon wachten: eerst zou de dokter weggaan (dat leert de ervaring); daarna de bedienaar; dan kwam mijn tijd.

Maar de dokter bleef.

Iemand vroeg: Is Ilse al gewassen?

Nee, maar daar kon de bedienaar voor zorgen.

Maar moeder wilde zelf haar kindje andere kleertjes aandoen. Toen kwam de dokter uit zijn hoekje.

Hij zei tegen het moedertje: „Je kunt het ook zelf wassen! Kom maar, ik zal je helpen”.

Doleantie-herdenking

(1) Het opschrift, dat u hierboven ziet staan, is enigszins misleidend. Ik ben namelijk helemaal niet van plan met u over de Doleantie zelf te gaan nadenken. Waarom dan toch dit opschrift? Wel, omdat het zogeheten Doleantie Comité Zoetermeer de herdenking van de Doleantie (1886-1986) heeft aangegrepen om op 8 okt. j.l. een forum-avond te beleggen met als thema de vraag „Kennen wij elkaar?” Deelnemers aan het forum waren: ds T. Poot (Ned. Herv.), ds J. W. van der Linden (Geref.), ds H. G. L. Peels (Chr. Geref.), ds J. H. Ulehake (Geref. Vrijg.), en schrijver dezes. Het geheel werd ingeleid door prof. dr K. Runia.

Wat u in het hiernavolgende vindt, dankt zijn ontstaan aan dit Doleantie-forum. In de eerste plaats is dat een preek, zoals die de zondag vóór de forum-avond werd uitgesproken, en in de tweede plaats een enkele overpeinzing naar aanleiding van het forum zelf. Vandaag het eerste gedeelte van de preek. Centraal stond een viertal Schriftgedeelten; achtereenvolgens: Hand. 11:19-25; Gal. 2:11-14; Hand. 15:1-21 en Hand. 15:35-41.

Ik laat hier een groot deel van de preek zo goed als ongewijzigd volgen. Alleen de inleiding laat ik weg.

Antiochië

Ik zou u willen voorstellen om samen met mij op bezoek te gaan bij de gemeente van de Here Jezus in Antiochië. We hebben daarstraks een aantal gedeelten uit de bijbel gelezen, die allemaal spelen in die stad Antiochië, of daar in elk geval heel direkt mee te maken hebben. Me dunkt: daar moeten wij

DOOR
M. H. T. BIEWENGA
ZOETERMEER

wat van kunnen leren, van een bezoek aan Antiochië. Leren: vooral als het gaat om de vraag: wat doen

Pastorale Notities

DOOR
G. VANDEN BRINK
ROTTERDAM

Even later brak in de kinderkamer het verdriet door: als een bandjir, hartverscheurend.

In een ogenblik stonden we allen om de rouwende ouders heen.

We hielpen allemaal een beetje, terwijl mamma haar lieve, mollige, kleintje waste.

de één hield het hoofdje even vast, een ander een handje.

En we huilden!

De dokter had zich weer teruggetrokken in zijn hoekje: hij had het rouwproces een sterke impuls gegeven. Wat goed van die man!

Toen we terugkwamen in de huiskamer, vroeg hij me zachtjes: „Nu gaat u zeker lezen en bidden?”. Hij wilde er bij blijven.

Toen las ik van de Here Jezus, die de babietjes Zijn lichaams-warmte laat voelen, als Hij ze zegent (Mk. 10:16) en van hun engelen, die altijd zien het aangezicht van de Vader, die in de hemelen is, Mt. 18.

Toen brachten we onze tranen bij de hemelse Vader.

En we huilden.

Nee, we moeten nooit proberen om rouwenden te beschermen tegen hun verdriet.

Eén keer heb ik die kapitale fout gemaakt.

Het was in het begin van mijn pastoraat, toen ik dacht: „Dit is te erg!”.

Een uitgesteld rouwproces kan fataal zijn.

Onverwerkt verdriet kan vreselijke verwoestingen aanrichten. Rouwenden moeten kunnen roepen, huilen, klagen, schreeuwen, bidden: alles door elkaar.

„We kiezen niet voor het vermijden van pijn” (E. Kübler-Ross, Dood, 137-139).

Onze Here Jezus huilde ook.

Hij komt straks alle tranen van de aangezichten afwissen.

Dat veronderstelt dat we met tranen in de ogen bij Hem aankomen.

Dan moeten wij niet tegen elkaar zeggen: „Flink zijn, niet huilen”.

We hebben veel geleerd in die verdrietige nacht.

Ook verdriet moet geleerd worden.

En omgaan met verdriet.

2 oktober 1986

je nou met verschillen in de kerk? Hoe ga je er mee om, als de één op een bepaald punt anders denkt dan de ander? In onze geschiedenis is dat diverse malen uitgelopen op een scheuring -; en daarom zitten er vijf dominees in het dolean-tie-forum -; in Antiochië loopt het niët uit op een scheuring. Verschillen genoeg, spanningen te over; maar er komt geen scheuring uit voort. Nu, dat zijn zo de vragen, waarmee wij vandaag op bezoek gaan bij onze broeders en zusters in Antiochië.

Ontstaan

De eerste keer, dat we in de bijbel van deze gemeente horen: dat is direkt bij het ontstaan ervan, Hand. 11: 19-21. Joden-christenen trekken weg uit Jeruzalem, en komen onder andere ook in dit Antiochië, in Noord Syrië. En een paar van hen beginnen dan, tegenover de heidense bevolking, het Evangelie van de Here Jezus te verkondigen. „En de hand des Heren was met hen”, staat er, en er komen een heleboel mensen tot geloof.

En zo ontstaat die gemeente; uit twee duidelijk heel verschillende groepen: aan de ene kant de Jóden-christenen, aan de andere kant de heiden-christen. Mensen met een werkelijk totaal verschillende achtergrond. De Joden, opgevoed met de wetten van Mozes, en met alle rabbijnse wetten en regeltjes daaromheen; en de heidenen, die waarschijnlijk een ratjetoe van allerlei Syrische en Griekse goden hadden gediend.

Kolossale verschillen. En je houdt je hart vast; want dat kan natuurlijk nooit goed gaan.

Barnabas

En dan gaat Barnabas op reis, als afgevaardigde van Jeruzalem, naar Antiochië. Barnabas moet naar een andere kerk toe. Een kerk, waar hij niks van af weet, ver bij Jeruzalem vandaan, en met een heel andere samenstelling dan de hem vertrouwde gemeente in Jeruzalem. Er zullen daarginds, in Antiochië, vast een heleboel dingen anders zijn, dan hij dat gewend was. Wat voor orde van dienst zouden ze daar hebben? Wat voor

liederen zingen ze? En wat is de rol van de vrouw in de gemeente? Nou, dat zijn zo een paar vragen, die heel gemakkelijk bij Barnabas op konden komen, tijdens zijn reis van Jeruzalem naar Antiochië. En dan komt hij in Antiochië, en wat gebeurt er dan? Nu, kijk maar, vers 23: „Toen Barnabas aankwam en de genade Gods zag, verheugde hij zich”. Barnabas komt daar de kerk binnen, en wat ziet hij? Nee, hij ziet niet een in tweeën gesplitste gemeente, de ene helft Jóden-christen, en de andere helft heiden-christen. Hij ziet ook niet in de eerste plaats een heleboel dingen die anders toegaan dan in Jeruzalem. Nee, hij ziet eigenlijk maar één ding: hij ziet de genade van God.

Het geheim

Dat is wat! De kerk binnenkomen, en dan de genade van God zien. Dat straalde dus overal vanaf. Zodra je daar binnen kwam, wist je het: hier regeert de genade van God. Hier zijn alle kloven tussen mensen overbrugd - en wat waren er een verschillen! - maar in de kerk in Antiochië werden al die verschillende mensen samengebonden door het ene Evangelie van de Here Jezus.

En dat is nou het geheim van Antiochië: de mensen waren vól van het Evangelie van de Here Jezus. Zo vol, dat er daarnaast gewoon geen ruimte overbleef, om ook nog maar één woord te wijden aan al die verschillen die er waren. Want ze hadden Jézus toch? Nou, wat wil je dan nog meer? Dan heb je toch alles?

En dan komt Barnabas de kerk binnen, en dan ziet hij zomaar de genade van God.

Wilt u het geheim van Antiochië onthouden? Vol zijn van het Evangelie van de Here Jezus; dat is het.

De kring van Jakobus

Dan bladeren we een eindje door in de bijbel, en we komen terecht bij Gal. 2. Paulus en Barnabas zijn voorgangers van de gemeente in Antiochië, en 't is nog steeds een fijne kerk. Maar dan komt er plotseling grote spanning en een fors konflikt.

Op dat moment is ook de apostel Petrus in Antiochië. En hij draait

gewoon mee met de gemeente, zonder iets bijzonders. Maar dan komen er op zekere dag in Antiochië mensen aan „uit de kring van Jakobus”. Jakobus, de broer van de Here Jezus: dat was niet zomaar iemand, maar dat was één van de centrale mensen in de gemeente in Jeruzalem. Die naam van Jakobus moet u even onthouden.

Nu, mensen uit zijn omgeving komen dus in Antiochië. En die staan daar toch maar wat vreemd tegen aan te kijken. Kun je nou als Jood zomaar omgaan met niet-Joden? Kun je echt met die mensen aan één tafel zitten?

Ja, dat kenden zij in Jeruzalem niet. Dat was helemaal nieuw voor hen. En je moet toch wel voorzichtig zijn met al die vernieuwingen in de kerk. Want ja: waar blijf je dan?

En zo hielden ze zich apart. Hier zaten zij, de Jóden-christenen, n dáár zaten de anderen.

Petrus en Barnabas

En dan gebeurt het: dan gaat Petrus meedoen met hun apartheids-politiek; ook hij gaat aan die aparte tafel zitten. En tenslotte raakt zelfs Barnabas het spoor bijster. Je zou zeggen: „Nou ja, Petrus: dat kun je je nog voorstellen; die is tenslotte nog niet zo lang in Antiochië; maar nota bene: Barnabas! Die heeft het allemaal van het begin af meegemaakt! Hoe is dit mogelijk?”

Ja, en toch gebeurt het. De duivel weet haarscherp onze zwakke plekken te vinden.

Voelt u wat een verschrikkelijke spanning daar opeens hangt, in die fijne gemeente in Antiochië? Al het mooie dat er was: dat dreigt nu in heel korte tijd volkomen in de grond getrapt te worden.

Paulus

En dan staat Paulus op. En je houdt je hart vast. O wee, als dat maar goed gaat. En midden in die bijeenkomst, onder die gezamenlijke maaltijd, waar iedereen bij is: daar zegt hij het Petrus recht in zijn gezicht: „Petrus, wat zit je hier te huichelen. Er is maar één Evangelie, voor Jood en heiden. Er is maar één naam onder de hemel waardoor je behouden kunt worden: Jezus Christus; Hij is de weg, de waarheid en het leven: voor ieder mens! Dat wéét je, Petrus; want je hebt het Evangelie gehoord. Maar hoe kun je dan nu jezelf afzonderen van hen die om Christus' wil jouw broeders en zusters zijn?”

En zo staat Paulus daar, en spreekt zijn woord. Ondubbeltzinnig; heel duidelijk.

En je bent haast geneigd om Paulus aan zijn jas naar beneden te trekken; zo van: „Man, hou je mond toch! Maak het nou niet nog erger. Moet er dan soms weer

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen,
tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist,
tel. 03404-61525

een kerkscheuring komen? Wees toch niet zo fel!”

Maar dan zou Paulus zeggen: „Jazeker, hier ben ik nou wél fel op. Waarom? Nou, omdat hier het Evangelie van de Here Jezus op het spel staat. Wat Petrus doet, en wat de Joden-christenen doen: daar móét ik in Gods naam Nee tegen zeggen. Dit heft het Evangelie van Jezus op. Als dit door gaat, dan houden we op kerk van Christus te zijn”.

Het geheim

En dan gebeurt er een wonder: Petrus gaat niet als een kempiaan tegenover Paulus staan. Er komt geen scheuring in Antiochië. Petrus luistert naar Paulus, en hij laat zich terechtwijzen. „Paulus, je hebt gelijk; ik zit er naast. Dit is helemaal verkeerd, wat ik doe. Dank je wel, dat je mij zo duidelijk waarschuwt”.

En de gemeente in Antiochië bloeit weer op. De crisis is overwonnen. En het blijft diezelfde fijne gemeente, die het daarvoor ook was. En het geheim daarachter: dat is weer hetzelfde als wat ik u daarstraks ook al vertelde. Antiochië was zo'n fijne gemeente: omdat de mensen vol waren van het Evangelie van de Here Jezus. Petrus en Paulus krijgen geen slaande ruzie: omdat ze allebei vol zijn van het Evangelie van de Here Jezus. En daarmee blijven ze bereikbaar voor de leiding van de Heilige Geest. En dan gebeurt er zo'n prachtig wonder.

Als je maar vol bent van het Evangelie van de Here Jezus!

(volgende week verder)

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk van de Nederlands Gereformeerde Kerk

Consulten voor Maatschappelijk Werk en Psychotherapeutische hulp bij o.a. gezins-, huwelijks- en individuele problemen.

Voor een afspraak met de maatschappelijk werkster of psycholoog kunt u bellen met het bureau van de Stichting: Kooikerseind 88, 3995 BR Houten, tel. 03403-77071, vragen naar Mw. Anita Godschalk. Bij afwezigheid kunt u uw boodschap inspreken op het antwoordapparaat of verzoeken terug te bellen voor het maken van een afspraak.

EX LIBRIS

De Jacobs ladder van Maarten 't Hart

DOOR T. HOEKSTRA - ZWOLLE

„Tallosen hebben over het calvinisme een vernietigend oordeel uitgesproken, vooral wie het niet of nauwelijks kenden. Tallosen hebben een louter op gevoelens of gevoeligheden gebaseerd vonnis geveld. Want vooral ten aanzien van het calvinisme schijnt het onnodig te zijn zich nauwgezet en met begrip en inlevingsvermogen in de feiten te verdiepen en het oordeel op te schorten tot men zich door studie en overpeinzing een van eenzijdigheden gezuiverd beeld heeft gevormd”.

Dat schreef L. Strengholt in een publikatie over het bekendste gedicht van Revius: „Hij droeg onze smarten”. Toen ik die woorden kortgeleden weer onder ogen kreeg, had ik net de laatste roman van Maarten 't Hart gelezen: „De Jacobs ladder”, en ik bracht die regels daar prompt mee in verband. Opnieuw zullen velen een vernietigend oordeel over het calvinisme uitspreken als ze dit boek gelezen hebben. Wellicht zullen ze menen tot oordelen bevoegd te zijn want dit boek is toch maar door iemand geschreven van wie bekend is dat hij in de calvinistische wereld thuis is en zich daarin verdiept heeft, ook door studie. Dat de lezers van deze roman niet beseffen dat de schrijver, ondanks zijn studie (en overpeinzing?) géén beeld geeft dat van eenzijdigheden gezuiverd is, dat is die lezers niet kwalijk te nemen. Maar het kan de schrijver, Maarten 't Hart, wel verweten worden dat hij opnieuw een beeld schetst dat meer heeft van een karikatuur dan van een tekening waarin de werkelijkheid te herkennen is.

Een meesterwerk?

Rudy Kousbroek noemt De Jacobs ladder in de NRC een „meesterwerk”, overigens zonder daarvoor argumenten te geven. Van Deel spreekt in Trouw van „een in alle opzichten geslaagde roman”. Ik begrijp niet hoe men tot zulke uitspraken komt. Het is in feite een brokkelig boek en het verband tussen het één en het ander doet kunstmatig aan. Is het nu een roman met één thema of is het een verzameling verhalen die via de ik-figuur in het boek aan elkaar geknoopt zijn? Ik heb allerlei bezwaren tegen dit werk: de constructie is te gezocht, de contrasten zijn te gemakkelijk, door de overdrijving wordt het geheel ongeloofwaardig en vooral: het doet schade aan het Evangelie.

Drie titels

Kerkscheuringen vormen een belangrijk onderwerp in het boek. De grootvader van de ik-figuur is er tuk op: „Ik heb nu twee kerkscheuringen meegemaakt, één in '26 en één in '44, en alle goede dingen komen in drieën, dus ik zal er nog wel één meemaken.” Die scheuring komt er dan ook inderdaad, de aanleiding is lachwekkend: de éne dominee plenst bij het dopen drie keer water over het kind, de andere sprenkelt één keer. De gemeente valt in een aantal groepen uiteen, een aantal leden geeft gehoor aan de oproep van Jacob Ruygveen en vormt „Een noodwoning voor God”. Dat is de titel van het eerste deel. Het tweede deel heet: „Een markgrond voor roerdompen”. Dezelfde Ruygveen komen we dan wéér tegen, maar nu in Sint-Joris, een inrichting voor patiënten met geestelijke stoornissen. Ruygveen is een „zwarte”, één van de zwartekousen-kerk. Hij is aan het einde slachtoffer van godsdienstwaan-zin. Twee zoons van hem hebben zelfmoord gepleegd, één dochter is hoer geworden, de andere dochter is met een Roomse jongen getrouwd (dat is nog het ergste van alles!) en zijn vrouw is overleden. Dat laatste is de reden waarom hij afgetreden is als voorganger: immers: zo iemand moet „éner vrouw man” zijn. De ik-figuur werkt in Sint-Joris, evenals het meisje dat aan het begin van het boek zo'n indruk op hem heeft gemaakt en dat hij tegen het einde wéér ontmoet. (Ja, ze krijgen elkaar!) Ruygveen zegt tegen die twee: „Ach kinderen, wat moet er van jullie worden in deze wereld? Wijd immers staat de deur open voor het Zwijn des Wouds. Deze wereld wordt een erve der nachtuilen, een markgrond voor roerdompen.” Dáár hebben we dus de titel van het tweede deel. Binnen het kader van de godsdienstwaan-

zin wordt dan ook nog de titel van het héle boek geplaatst. Ruygveen is ervan overtuigd dat God hem, net als Elia, met een vurige wagen en vurige paarden zal halen. De ik vertelt dan gedroomd te hebben dat hij Ruygveen een ladder zag beklimmen die tot in de hemel reikte. Maar Ruygveen zegt: „De ladder van Jacob? Ach jongetje, wat heb je nog veel te leren, een ladder, dat kan toch nooit, dat zou betekenen dat ik zelf zou moeten klimmen terwijl ik nog geen zucht kan toedoen aan mijn behoud.”

Geven die drie titels samen nu de hoofdlijn van het boek aan? Nee, ze dekken niet wezenlijk de inhoud, ze hebben maar betrekking op één aspect ervan, vertegenwoordigd door Ruygveen.

Contrasten

Ruygveen is de man van de extreem-zware richting, de groep waar een dominee wordt afgezet omdat zijn zoon op zondag is wezen vissen, maar waar de mannen regelmatig naar de hoeren gaan omdat zoiets toch niets uitmaakt als je toch verloren gaat of als je toch uitverkoren bent. Ziehier zo'n typisch cliché-contrast, de afgezaagde voorstelling van de vromen die aan de éne kant zo zwaar heten te tobben en aan de andere kant de katjes in het donker knijpen. Ruygveen maakt zich als voorganger druk over anderen, maar heeft geen oog voor wat in zijn eigen gezin gebeurt. Zijn tegenpool is de grootvader van de ik, de man die alles relativeert, die de draak steekt met al dat serieuze gedoe. Hij is de sympathieke wijze oude man, maar ook hij heeft wat het geloof betreft, niets te bieden. Bij Ruygveen is het één en al ernst, grootvader ziet overal het betrekkelijke van in en maakt grapjes erover. Het is zo simpel!

Overdrijving

Als er één ding is dat mij vooral tegenstaat, dan is het de overdrijving. Ik noemde al het bezoek aan de hoeren. Ik denk aan de incest in het gezin van Ruygveen: beide broers „doen het” met hun zus. Daar is de beschrijving van het dopen door een dominee die zó veel water gebruikt dat het kind begint te gorgelen, aan twee plantengiers met water heeft hij nauwelijks genoeg. Daar is het stomp-zinnig optreden van dominees, net zo overdreven en onwaarschijnlijk als we uit vorige boeken al kennen van ouderlingen. Daar is het taalgebruik dat de indruk wekt van deskundigheid maar dat bij het weergeven van de „Tale Kanaäns” opnieuw ongeloofwaardig wordt. De schrijver houdt blijkbaar veel van woorden die niet direct algemeen bezit zijn. Ik kom „vaktermen” tegen als: spanvijzel, kom-schijf, inrouleren, bakboods-wale-

gang. De ik vertelt over zijn tijd op de L.T.S.: „Vier jaar leek het of ik in een tempel van goesting verkeerde”. Maar geeft dat de belevingswereld aan van een jongen tussen twaalf en zestien jaar? En gebruiken ze in Maassluis het woord „goesting”? Grootvader zegt ergens dat de meeste jonge mensen pas, als ze een jaar of zestien, zeventien zijn, „aan de wereld-as willen morrelen”. Maar dat is geen uitdrukking voor deze grootvader, dat is een uitdrukking van Maarten 't Hart! Grootvader trekt ook te vaak „vergenoege” aan zijn sigaar die trouwens helemaal te veel in het verhaal voorkomt, ook als „komisch” element: grootvader heeft niet naar Amerika willen emigreren „want daar hebben ze zulke slechte sigaren” en als het over een luchtballon gaat, zegt hij dat het daarboven zo koud is en „je sigaar zou er uitwaaien”. Een dominee staat altijd met zijn zakbijbel te hannesen: „Hij haalt net zo snel een bijbeltje uit zijn zak als een cowboy een revolver uit een holster”. Ik zeg niet dat je niet af en toe kunt grinniken bij de gekke dingen die Maarten 't Hart opdist, maar ik herhaal: door de overdrijving wordt hij ongeloofwaardig. Dat geldt bij voorbeeld ook voor wat de ik allemaal bij de marine beleeft. Ik noem één ding: hij kan niet zwemmen, wordt in het diepe gesmeten en verdrinkt bijna, hij wordt er bewusteloos uitgehaald. Maar het is onbestaanbaar dat hij alles gehoord heeft wat aan de kant werd gezegd: „Aha, ja, nu zinkt hij. Kijk, hij laat al zijn lucht onsnappen, wat een geborrel.” Laat de bioloog Maarten 't Hart maar eens proberen wat hij onder water allemaal verstaat, vooral als hij al water inademt.

Opnieuw een karikatuur

We kennen de karikatuur al uit ander werk van Maarten 't Hart en opnieuw komen we die in dit boek tegen. De dominees heb ik al genoemd. Maar zelfs bij karikaturen moet een schrijver binnen de grenzen van waarschijnlijkheid blijven. De vader van de ik, hij is koster, wordt ontslagen door de dominee! Dat kan natuurlijk niet, daar moet, al zou het maar voor de vorm zijn, een kerkeraad aan te pas komen. Er gebeuren natuurlijk in de kerk wel gekke dingen en een meningsverschil over de vraag hóe gedoopt moet worden, is echt wel voor te stellen. Maar de zaak wordt belachelijk gemaakt door de gebruikte argumenten en de gevolgde methodes. De mensen van de Pinkstergemeente zijn duitendieven, de zware broeders zijn hoerenlopers, de dominees zijn eigenwijze doorzetters, de fabrieksarbeiders zijn saboteurs en de hele bemanning van het marineschip zit onder de „platjes” als gevolg van escapades aan de wal. En

zoiets wordt een „meesterwerk” genoemd?

Schade voor het Evangelie

Hebben we iets aan dit boek? Léert het ons iets? Geeft het ons inzicht in problemen? Confronteert het ons met onszelf? Het zijn allemaal vragen waar ik: nee, op zeg. Vroeger heb ik nog wel eens gezegd: „Laten we het ons maar aantrekken, laten we maar eens bij onszelf nagaan of wij zulke fouten ook maken.” Maar bij het zoveelste boek van deze schrijver zeg ik: „Hij doet schade aan het Evangelie”. In het boek komt niemand voor die de vreugde van dat Evangelie werkelijk kent. Grootvader vindt het eigenlijk zelfs onbelangrijk dat je gelooft. Ruygveen acht het alleen maar van belang dat een mens „wordt ingeleid in de diepte van zijn schuld”. En als hij aan het slot van het boek citeert: „Hij heeft mijn ziel liefelijk omhelsd”, dan is hij waanzinnig!

De schrijver voert christenen ten tonele in situaties en gedragingen die de spotlust opwekken. Het lijkt er wel op dat hij respect heeft voor de „zwaren”, maar die houden er een godsbesef op na waar buitenstaanders de schouders over ophalen of waar ze de draak mee steken. Hoe groot het misverstand van buitenstaanders kan zijn, blijkt b.v. uit een recensie in de NRC waarboven staat: „Maarten 't Hart verdedigt het geloof. Kaarsrecht in de leer”.

Wat een wanbegrip!

Kritiek is niet vrijblijvend

Heb ik nu oneigenlijke kritiek geleverd? Moet ik zo'n boek alleen maar „literair” benaderen? Nee! Ik heb enkele argumenten genoemd die mij doen zeggen: literair is dit boek niet geweldig. Maar een werk als dit vraagt om kritiek door de manier waarop de Blijde Boodschap schade wordt berokkend. En dan hebben we niets aan een gemakkelijke, vrijblijvende bespreking als van T. van Deel in Trouw.

Heeft het boek ons dan niets te zeggen? Het zwaarst weegt bij mij dat het voor veel mensen een zoveelste barrière zal zijn op de weg naar de kerk en naar het Evangelie. Tegelijk besef ik weer hoe wij als christenen zelf een barrière kunnen zijn. De Naam van onze hemelse Vader wordt ook geschaad door de manier waarop wij met elkaar omgaan. Wie zelf betrokken is bij kerkelijke problemen mag dat wel goed beseffen. Ik weet ook, uit ervaring, dat daarbij véél geleden wordt. En dat is iets dat ik in het werk van Maarten 't Hart niet terugvind. Evenmin als de troost dat God ééns ook deze tranen van onze ogen zal afwissen!

Het Liedboek

Lied 391

Als gedicht, enigszins romantisch van karakter, is dit Lied wel aanvaardbaar, al geldt dit weliswaar in 't bijzonder van het Duitse origineel. Vergeleken hiermee staat o.i. de Nederlandse tekst op een lager peil. Bovendien spreekt de gebruikte terminologie de gemeente niet (meer) aan, zoals b.v. in strofe 2: „De wereld die verstilde en zich in schemer hulde, wordt inniger vertrouwd”. Evenzo in strofe 5: „Doe ons de eenvoud vinden en, God, voor U als kinderen op aarde vroom en vrolijk zijn.”. Op sommige plaatsen komt de tekst niet boven het cliché uit: „wat denken wij dan wel?” (strofe 4). Voorts geeft strofe 3 een gebroken zin te zien: „Ziet gij de maan? De schone...” Een voorbeeld dat het origineel sterker en beter te plaatsen is geeft o.m. de zin in strofe 3 „Zo zijn er grote zaken waar wij geen ernst mee maken” waar het origineel heeft: „vele zaken”.

Tenslotte kan dan ook nog de vraag worden gesteld welke plaats dit lied in de liturgie van onze tijd zou kunnen innemen.

„De melodie behoort tot de laatste mooie uit de geschiedenis van het kerklied, vóór zij door de stromingen van Piëtisme en Rationalisme in wezen werd afgebroken”. (Comp. p. 875). Jammer dat deze bij het afwijzen van dit lied nu verloren gaat.

Tekst: 1; melodie: 3.

Lied 392

Bij de overweging van de inhoud van dit Lied is het nuttig vooraf kennis te nemen van de achtergrond van het ontstaan ervan. „Doodziek was de Engelse dichter toen hij het lied schreef. Als voorganger had hij op 4 september 1847 voor het laatst de dienst geleid en met moeite nog gepreikt. Diezelfde avond schreef hij de 8 strofen. (De derde tot en met de vijfde worden meestal in de gezangboeken weggelaten en ook nu weer in het Liedboek. Ten onrechte, want het geheel is overtuigend, al bleek het niet zo eenvoudig in het Nederlands een even overtuigende taal te spreken.) Na deze afscheidsdag vertrok hij naar Zuid-Frankrijk, ongeneeslijk ziek. Hij stierf 20 november 1847). (Comp. p. 876). Wat de tekst betreft: het is duidelijk dat deze niet bepaald sterk is en bij de eerste regel van strofe 3 b.v. valt het lang aanhouden van het woordje „is” in dit verband ook op. Strofe 5 zou gevoegelijk kunnen worden weggelaten. „Het is een van de meest geliefde liederen van de Engelse christenheid geworden. Zo

DOOR LITURGISCHE WERKGROEP

geliefd zelfs, dat vele jaren lang dit gezang van een doodziek mens werd aangeheven bij de Community-singing op Wembley voor de eindstrijd om de Engelse voetbalkoper”. (Comp. p. 875).

De bekende, mooie melodie is dezelfde als die van lied 358.

Tekst: 2; melodie: 3.

Lied 393

Dit Lied van de hand van een anglicaans geestelijke, die veel voor de zingende gemeente heeft gedaan en vooral voor kinderliederen zich moeite heeft gegeven en dat door de bekende dichteres Jacqueline van der Waals is vertaald, vertoont een zeer goede, in alle strofen doorlopende tekst. De inhoud komt daardoor dan ook erg goed tot zijn recht: duidelijk en krachtig.

De melodie sluit zich hierbij uitstekend aan.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 394

Voor de gemeentezang van nu achten we dit Lied met deze tekst niet geslaagd. De taalvorm is te veel verouderd: „(de rust) begint erbarmend uit te stromen” (strofe 1); „de slaap zal sterken tot louter leven, stervensmoed” (strofe 4). Taal en inhoud zijn onvoldoende evenwichtig: „Er is gearheid en gezondigd” (strofe 2); „Heer, schik Gij zelf dan onze leden tot korte of lange slapenstijd” (strofe 6). Een beschouwing van het geheel leidt tot de conclusie dat een lied zingen niet altijd gelijkwaardig zal zijn aan het declameren van een gedicht.

De onbekende melodie zal bij enige oefening niet moeilijk blijken voor de kerkzang.

Tekst: 1; melodie: 3.

Lied 395

Ook voor het verstaan van de tekst van dit Lied is het goed enige achtergrond-informatie te hebben omtrent het ontstaan ervan.

De dichter zegt hierover het volgende: „De hele dag had ik, bij het vertalen en bewerken van geestelijke liedteksten, vrome woorden samengerijmd en ik voelde mij 's avonds op mijn kamer voor het slapen-gaan beschaamd en ver van God. Woorden, woorden en ik had zelf geen woorden meer om tegen God te zeggen. Zo is dit vers toen ontstaan als een persoonlijk gedicht, om te zeggen, wat ik niet

zeggen kon, om te wachten op Gods eigen spreken: „Spreek zelf in mij het rechte woord. Zo vaak ik woorden voor U vond, heb ik mij in mijn woord vermomd”. De volgende morgen las ik het aan mijn vrienden voor, en die zeiden: „Doe het er maar bij”. (Comp. p. 883). Het lied draagt dus een zeer persoonlijk karakter en is geheel afhankelijk van een bepaalde situatie. In zijn afstotende en aantrekkelijke elementen valt een Barthiaanse gedachtenwereld te ontdekken. Vanwege al deze elementen kan het o.i. niet als gemeentelied goed functioneren. Daarbij bevat strofe 3 nog een min of meer mystiek element in de woorden: „Nu wacht ik tot Gij zelve komt”. De melodie is die van Psalm 132. Tekst: 1; melodie: 3.

Lied 396

De tekst van dit Lied zal ongetwijfeld beter verstaanbaar zijn wanneer het geplaatst wordt tegen de achtergrond van het tijdsbestek waarin het is ontstaan: de tijd van Reformatie en contra-reformatie. In dit verband is duidelijk de zinsnede in strofe 1: „Wij danken U, dat Gij ons in zo menig groot gevaar genadig hebt beschermd dit jaar”.

Over 't geheel genomen is de tekst echter tamelijk vlak en staat op een te laag niveau: „Het oude jaar is nu voorbij” (strofe 1); „o Geest houd onze harten vrij van dwaling en afgoderij” (strofe 3); „heb ook dit jaar met ons geduld” (strofe 4); „laat ons... leven en vredig sterven, Heer, en opstaan op de jongste dag en schouwen wat geen oog ooit zag” (strofe 5).

De melodie is wel goed, maar niet eenvoudig, zodat enige oefening vooraf wel gewenst is. Het lied moet niet te snel worden gezongen: tel-eenheid de kwart-noot.

Tekst: 2; melodie: 3.

Lied 397

De inhoud van dit (oorspronkelijk Engelse) Lied is duidelijk bepaald door de 90e Psalm. „De grootse gedachten daaruit over het voorbijgaan van de geslachten der mensen en de eeuwigheid van God worden ons door de dichter in eenvoudige woorden naderbij gebracht. De korte, gedrongen regels laten geen enkele uitweiding toe, maar dwingen tot concentratie op de hoofdzaak, die zeer direct tot uitdrukking komt, juist doordat het *wij* en het *ons* uit de psalmtekst zijn behouden”. (Comp. p. 885).

Wat de melodie betreft: deze is behoorlijk populair geworden in de loop der jaren, vooral dank zij de opname in de Hervormde bundel-1938. Gelet moet worden op de herstellende ritmiek: de eerste noten zowel als de laatste noten van elke regel zijn lang.

Tekst: 3; melodie: 3.

BRANDEND BRAAMBOS

*Hoe komt het dat het bos tot aan de hemel blaakt
En door zo groot een vuur tot asse niet geraakt?
Verwondert u des niet, o Mozes, lieve man,
Want God is in het bos Die het bewaren kan.
Hoe komt het dat de kerk als in een oven gloeit,
Vervolged, onderdrukt, en even heerlijk bloeit?
Verwondert u des niet, o Christen, want de Heer,
De Heer is in zijn kerk: Die laat ze nimmermeer.*

Revius

Redactie ontving

C. Huizinga, *De oudsten en de kerkjeugd*: Referaat, gehouden op de conferentie van Nederlands Gereformeerde ouderlingen te Wezep, op 27 sept. 1986. 18 blz., te bestellen door overmaking van f 2,70 (f 1,50 + f 1,20 porto) op rek.nr. 37.02.12.037 t.n.v. C. v. Baardewijk, Wezep bij de Rabobank, Wezep, gironr. van de bank: 84.95.63. Uitg.: C. v. Baardewijk, Wezep.

J. C. Janse V.D.M., *Over schepping en zondvloed*; uit de Bijbel gelezen i.p.v. de evolutieleer. Alpha en Omega-reeks. 27 blz., te bestellen door overmaking van f 3,75 op rek.nr. 69.20.60.316 ten name van C. en E. J. van Baardewijk, Wezep; gironummer van de bank: 83.45.86. Uitg. C. en E. J. van Baardewijk, Wezep.

Dr W. van 't Spijker, *'Die Fransman...'* - Calvijn in 1536. f 15,90. Uitg. De Groot Goudriaan, Kampen.

Dr J. van Genderen, *De gemeenschap der heiligen* (Apeldoornse studies no. 22); 69 blz., f 15,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk/Chr. Geref. Kerk van Nieuwegein

De kerkeraad heeft een beroep uitgebracht op ds W. C. Moerdijk, Chr. Geref. predikant van de kerk van Rozenburg.

Ned. Geref. Kerk van Breukelen

De kerkeraad heeft een beroep uit-

gebracht op drs H. de Jong, predikant van de kerk van Amsterdam-Centrum.

Ned. Geref. Kerk van Marknesse

Het scribaat berust thans bij: L. J. Koster, Steenwijkerdwarweg 7, 8316 RD Marknesse, tel. 05273-1653.

Ontmoetingsdag Chr. Geref. en Ned. Geref. Kerken in Hoogeveen

Verslag van de regionale ontmoetingsdag Chr. Geref. en Ned. Geref. Kerken in Hoogeveen op 25 oktober 1986.

Ongeveer 80 mensen waren in Hoogeveen bij elkaar om te luisteren en te spreken over de functionering van het verbond in het geloofsleven.

Na de opening sprak ds D. Quant uit Hoogeveen over „De waarde van het verbond voorafgaand aan het geloof”. Hij gaf in zijn toespraak aandacht aan de jongeren, die in deze tijd niet vanzelfsprekend het voorbeeld van de ouders volgen in bijv. kerkgang.

We leven in een onzekere wereld. In deze wereld is er maar één constante factor, God. Door Hem gemaakte afspraken worden nagekomen. God is er voor ons en heeft recht op ons leven.

De vragen blijven. Op het persoonlijke vlak, vragen over relaties met anderen, over passende arbeid. En in breder verband, vragen over milieurampen, over kernenergie en veel andere vragen. Door de relatie met God kunnen we anders tegen de vragen aankijken.

Er zijn wel verschillen tussen Chr. Geref. kerkmensen en Ned. Geref. kerkmensen, maar die verschillen hoeven geen extra aandacht. Samen kunnen we sterk staan.

Het is soms weleens nuttig naar andere religieuze groeperingen te

kijken. Sommige zijn erg duidelijk, willen naar bijbelse normen leven en stralen een warmte uit, die bij ons wel gemist wordt. Van hun methode kunnen wij mogelijk nog iets leren.

We zullen de Bijbel moeten openen en daarin de rode draad ontdekken van het verbond. God sluit Zijn verbond met mensen en Hij houdt zich aan het gesloten verbond. Maar God sluit Zijn verbond niet met losse mensen, maar met mensen, die leven in samenlevingsverbanden; het verbond wordt niet alleen met Abraham gesloten, maar met zijn hele gezin, zo werkt Hij door de hele Bijbel heen en zo wil Hij het nu ook nog doen.

Na een korte pauze kreeg ds W. Smouter uit Rijswijk gelegenheid iets te vertellen over „Geloven is vertrouwen op de verbondsbelofte”. Hierbij werd eerst ingegaan op het woord geloof. Als sociologen mensen enquetes laten invullen over geloof in het bestaan van god, hemel, hel enz. hebben deze mensen niet op het oog wat Jezus zegt: „Zal Ik bij Mijn wederkomst nog het geloof op aarde vinden?” Dan bedoelt de Heer meer dan de mening dat er iets bestaat. Geloven is het vertrouwen op God en Zijn beloften aannemen. Je geeft je over aan wat Hij belooft. Het evangelie is een kracht tot behoud. Deze kracht werkt niet automatisch, maar door geloof op de beloften van het evangelie. Geloven hoort bij beloven, geloven op de beloften. Het verbond van God geeft de zekerheid van deze beloften, zelfs op de lange duur, zelfs eeuwig.

Het spreken over het verbond met God geeft bij sommigen irritatie. Zij zeggen geloven is, dat ik kies voor Jezus, voor een relatie met God. Maar zo'n relatie heeft stevigheid nodig.

Het verbond met God geeft de stevigheid aan de relatie met God, die wij nodig hebben.

Na een pauze was er een discussie, waarin een aantal punten nog nader werden bekeken: de werking van de Geest bij het tot stand komen van het geloof, hoe de jongeren te motiveren, zodat meer jongeren betrokken worden bij bijv. het verenigingswerk, en praktische zaken zoals de verslaggeving over de Generale Synode van de Chr. Geref. Kerken in de landelijke pers.

Zending op Soemba

De publiciteitscampagne van het Convent van Kerken (voor steun aan het werk op Soemba) en de Vereniging S.O.S. is gestart. Deze week gaan brieven aan de Nederlands Gereformeerde Kerken met het resultaat van het goede overleg. Léés die brieven! Fijn dat dat allemaal in zo goede harmonie kan worden geregeld.

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288
Gironummer 404945
t.n.v. Geref. Persver. Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

(bij vooruitbetaling)
f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar.
Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct per mm.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

Op alle kerken wordt daarin o.m. een klemmend beroep gedaan om vóór de overdracht per 1-1-1987 het bestaande tekort van het Convent van ongeveer f 25.000,— weg te werken. Het moet onder ons toch mogelijk zijn die vijftientig duizend gulden in twee maanden op tafel te krijgen!

Hieronder volgt de verantwoording van de giften van particulieren van 1-7 tot 1-10 1986. Hartelijk dank voor uw trouwe bijdrage. Het nieuws dat uw penningmeester na 1-1-87 de zaken gaat overdragen aan S.O.S. zult u inmiddels begrepen hebben.

Ook op u allen die dit leest een ernstig beroep: Help uw penningmeester uit de schulden, zodat de kas in goede orde kan worden overgedragen.

Mw. WMA te G 300,— en 150,—, MJB te D 45,—, HLHvB te V 60,—, JHB te H 2 x 20,—, GB te W 50,—, mw. DC te A 3 x 25,—, DHWD te E 100,—, WJE te Z 10,—, JPK te H 3 x 15,—, AM te R 30,—, AS te H 3 x 50,—, LS te A 3 x 10,—, mw. AV te G 2 x 30,—, mw. JMV te G 3 x 50,—, FV te L 225,—, mw. JV te R 10,—, ABvW te V 2 x 20,—, PAW te G 25,—.

Samenwerkende kerken voor hulp aan Oost Soemba. Penningmeester: C. B. Rietkerk, Fazantstraat 45, 3145 CA Maassluis. Postgirorek.: 1687238 t.n.v. Zendingscommissie Nederlands Gereformeerde Kerk Maassluis.

De Raad van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Schiedam geeft met diepe ontroering kennis van het overlijden van zijn oud-mede ambtsdrager en preeklezer der gemeente

L. van 't Hoff

Onze broeder toonde altijd een diepe betrokkenheid bij het ambtelijk werk in de gemeente en getuigde er met grote vrijmoedigheid van Zijn hemelse Vader.

Ds C. A. A. Struik, voorzitter
G. A. Mak, secretaris

Schiedam, 28 oktober 1986

In heel Vlaanderen hangen plakaten en worden traktaten verspreid door

DE KRUISBANIER

Elisabethlaan 71, 2600 Antwerpen

Doe mee met uw kracht aan deze groeiende beweging

door storting van uw bijdrage op giro 202511 t.n.v.
De Kruisbanier, Den Haag.

International Christian University

In het vaste vertrouwen op zijn Heer en Heiland is van ons heengegaan ons medelid

br. Lambert van 't Hoff

Zijn kennis van Schrift en historie was ons tot grote steun.

De gedachtenis der rechtvaardigen zal tot zegening zijn. (Spreuken 10 : 7)

Namens de Mannenvereniging Calvijn,
M. Lanser, voorz.
A. C. de Vries, secr.

Schiedam, 30 oktober 1986

DOCTORAAL-studie GESCHIEDENIS

De Evangelische Hogeschool biedt een **Geschiedenis MO/B-opleiding** af te sluiten met een aanvullende doctoraalstudie voor het behalen van een **volledig erkend doctoraal diploma**.

Op deze studie, welke in september 1987 (bij voldoende deelname) aanvangt, staat de inschrijving thans open bij de afdeling ICU-doctoraalstudies. Het volgen van deze opleiding leidt niet alleen grondig op voor de gebruikelijke examenstof, maar bovendien wordt een Schriftuurlijke visie op de geschiedenis onderwezen.

BON Stuur mij vrijblijvend informatie over uw doctoraalstudie GESCHIEDENIS

naam :

adres :

postcode: plaats:

Evangelische Hogeschool, Antwoordnummer 151,
3800 VB Amersfoort

Boeken, Periodieken
en Handelsdrukwerk

Drukkerij „Steenbergen“

Gevestigd sinds 1901

Postbus 244 — 3700 AE Zeist
Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist — Tel. 03404-22452

✱ Plaats uw familieberichten in dit blad! ✱

Ps. 103 : 2

Loof de HERE mijn ziel en vergeet niet één van Zijn weldaden.

Uit Gods hand ontvingen wij met vreugde

AAFKE MARIA (Aafke-Marie)

Henk Zuidhof
Toos Zuidhof-Janse
Bert
Janneke

19 oktober 1986
Noordzoom 141
8316 CH Marknesse

Aan onze adverteerders

Indien U voor het plaatsen van een advertentie ons een zgn. „print“ toezendt, zijn wij genoodzaakt om extra kosten in rekening te brengen voor het maken van een MAT LEESBAAR NEGATIEF. Mocht U ons direkt een MAT LEESBAAR NEGATIEF kunnen leveren dan is ons dat zeer welkom en worden er geen extra kosten in rekening gebracht.

De drukker

Opbouw heeft niet altijd gelijk

Het gaat erom dat er nagedacht wordt.

Dat wil ik zien!

Stuur mij

- ☐ kennismakingsnummers
☐ abonnement f 50,— per jaar.

naam

adres

woonplaats

Te sturen naar Administratie 'Opbouw', Antwoordnummer 38,
3940 ZD Leersum

Probeer het ook eens.